

Tíðargrein

Komandi vikurnar fer Miðlahúsið at varpa ljós á kjakmentan í Føroyum

Kjakmentanin u

»Kjak – tað at umrøða eitt evni úr ymisum sjónarmiðum«. Tað er fyrsta allýsingin hjá Sprotanum, tá ið orðið »kjak« verður tastað í leitifeltið. Aðrastaðni verður orðið lýst sum ein háttur at vísa á ymisk sjónarmið á ein siðiligan hátt, mangan yvir longri tíðarskeið umvegis lesarabrøv í bløðunum. Men gamli kjakhátturin umvegis lesarabrøvini í miðlunum er farin. Í staðin hava vit øll fingið eina megafon í part inn í almenna orðaskiftið og ein kann hugsa, at seinna allýsingin hjá Sprotanum av orðinum »kjak« er tað rættara í dag. »kjak – kegl og klandur«. Tað at skifta orð millum borgarar í einum samfelag er ein hornasteinur í fólkaræðinum, men nýggja tøknnin ger, at tónin verður harðari og avleiðingarnar óforútsigiligar. Sosialurin varpar ljós á kjakmentan

BARBARA HOLM

redaktørur á Vikuskiftis Sosialinum
barbara@socialurin.fo

»Tal pænt – det koster ikke noget«. Heitið á reklamukampagnu hjá danskari telefyritøku fyri nógvum árum síðani, sum danir fagnaðu og tóku væl ímóti. Givið, endamálið hjá fyritøkuni var at selja fleiri telefonhald. Men boðskapurin var kærkomin í Danmark. Alskyns bloggjarar og kjakarar hava í kjalarvørrinum av kampagnuni tikið júst kjakmentanina og vanliga fólaskikkini í Danmark upp til viðgerðar. Tey, sum hava búð í Danmark vita eisini, at danir mangan ikki halda seg aftur, um

teir av onkrari orsök halda, at tú gert okkurt skeivt.

»Soleiðis er tað ikki í Føroyum«, hevur mangur útiseti sagt eftir eina keðiliga uppliving við óviðkvæmis orðum og ófólkaligum atburði.

Hóast vit 50.000 oyggjabúgvar fegnir vilja reypa okkum av, at føroyingar eru so fitt fólkaslag, so eru tað avbjóðingar í okkara samskipti við hvønn annan, sum vit í Miðlahúsinum dagliga leggja rygg til umvegis okkara netmiðlar.

Tí eisini vit oyggjabúgvar hava somu avbjóðingar sum onnur modernað samfeløg. Seinastu 10 árin er eitt siðaskifti hent í almenna orðaskiftinum. Frá at kjakast umvegis bløðini er kjakið flutt á netið og tað hevur eftir

øllum at døma broytt tónalagið í almenna orðaskiftinum.

Fólkaræði og kjakmentanin

Kunningarsamfelaðið sum internetið hevur ført við sær hevur fleiri vandamiklar avbjóðingar við sær. Ein teirra, sum vísir á tað í bókaútgávu, er Vincent F. Hendriks, professari í heimspeki í lærda háskúlanum í Keypmannahavn.

Meðan okkara formøður komu í samband við kanska 100 fólk í sínum lívið, eru dagsins menniskju í samband við fleiri túsund fólk hvønn dag. Vit fáa fleiri »likes« í tí dagliga, enn vit fáa »hey« frá fólki á gøtuni. Men hvat merkir eitt like í veruleikanum?

Samskipti umvegis internetið elvir til nýggjan atburð, sum vit menniskju í veruleikanum als ikki skilja. Tá tú samskiptir í tí veruliga lívinum eru tað ikki einans orðini, sum hava týðning fyri, hvussu tú uppfatar samrøðuna. Tað er eisini kropsatburður, tónalagið, andlitsbrái og so framvegis. Tað hevur menniskjaættin útviklað at skilja og samskipta í gjøgnum fleiri hundrad túsund ár. Men at samskipta at kalla einamest gjøgnum skrivaða orðið einans, elvir til misskiljingar og avbjóðingar í hópatali.

– Vit eru ikki fødd við telduskermum frammanfyri okkum so vit vita ikki altíð, hvussu vit skulu lesa hvønn annan, segði Vincent F.

Hendricks við Politiken.

Og kanska er tað júst har, tað mangan gongur galið. Vit skilja ikki týðningin av samskiptinum á netinum og misskilja hvønn annan í tíð og ótíð. Tú kanst siga tína hugsan við einum »like« á netinum, tí tað er ókeypis og ómakaleyst og krevur í veruleikanum ikki nógv tankavirksemi frá tær. Men hvussu uppfatar móttakarinn tín sosiala atburð á netinum?

Tí øll hini gera tað

»Um tíni vinfolk hoppaðu í havið, hevði tú so gjørt tað sama?«. Ein setningur, sum mangan verður brúktur fyri at minna tey ungu á, at hvør einstakur má brúka